

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Versoeninghe Vande Menschen Met Godt Door Het H. Sacrificie der Misse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1671

II. Afdeelinghe. Vvort bewesen uyt de woorden Christi, ghenomen voor den toe-komenden tijdt, dat de Misse eene versoenoferande is.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34140

9
bergiffenisse der sonden / dit en kost op dese ma-
nere aen niemant ghegheben worden als aen
Godt / ergo behalven de Communie te geben aen
andere / belaste hy hun eene offerande te doen aen
Godt boozde andere tot bergiffenisse der sonden /
Dit ghelijck nu bewesen is / en kan niet anders
sijn als onse Misse / ergo beslopte wederom dat
onse Misse eene Verloen-offerande is.

Dit sijn dan mijne eerste bewijzen uyt de eygen
woorden hande schrijftuere / wannet sy genomen
worden ghelijck se daer ligghen / dat is / booz
den tijt dat Christus met sijne discipelen sat aen de
tafel / van den welken de Evangelisten segghen
dat het lichaem ende bloedt niet'er daer VOOR de
discipelen wiert ghegheben tot bergiffenisse der
sonden: Du moeten wy de woorden op-nemen so
se van de Calvinisten, ende oock van onse upleg-
ghers verlaert worden / te weten / booz den toe-
komenden tijt als Christus sijn bloedt soude stozzen/
ende hanghen aen 't kruys.

II. AFDEELINGHE.

Wort bewesen uyt de woorden
Christi, ghenomen voor den
toe-komenden tijt, dat de
Misse eene verloen-
offerande is.

Wanneer de woorden Christi genomen wor-
den niet booz den tegenwoordigen/mar
booz den toekomenden tijt / dan souden se aldus:
Dit is mijn lichaem t'welck voor v. l. sal ghegheven ofte
ghebroken worden: Ende: Dit is mijn bloedt, t'welck
voor v. l. ende voor vele sal uytghehort worden, te we-
ten / aen 't kruys. Dese

Dese woorden alsoo ghenomen/ worden van de Calvinisten verstaen / als of Christus gheseyt hadde: Dit broodt is een teeken mijns lichaems / welck broodt u sal over-ghegheben worden in de doot/ ende ghehoeken worden door pijnen en smerten: Ende: Dese wijn is een teeken mijns bloets / het welck broodt u sal up-ghestort worden aen't kruys tot berghiffenisse der sonden.

Dese verklaringhe en staet nergens op bast: Niet op de woorden Christi: Want hy en seght niet: Dit broodt is een teeken mijns lichaems / ofte dit broodt is mijn lichaem: Maer hy seght enkelijck dit is mijn lichaem, sonder daer by te voegen/ broodt ofte teeken: Besghelijck en seght hy oock niet: Dese wijn is een teeken mijns lichaems / ofte dese wijn is mijn bloedt: Maer hy seght enkelijck: Dit is mijn bloedt / sonder daer by te voeghen/ wijn ofte teeken.

De boozsepde verklaringhe der Calvinisten, en heeft oock den minsten grond niet op eenighe andere schriftver-plaetsen: Niet / om dat Christus seght: Doet dat tot mijnder ghedachtenisse: Want hy en seght niet dat het alleen eene ghedachtenisse is van sijn lichaem of van sijn bloedt / maer ghelijck den H. Paulus dat verklaert 1. Cor. 11. hy seght dat men ghedachtenisse soude houden van sijne doot / dat kan men seer wel doen alhoewel het lichaem ende bloedt Christi daer wesentlijck zijn.

Die verklaringhe der Calvinisten en heeft oock de minste vastigheyt niet op die woorden Christi Ioan. 6. Mine woorden sijn gheest ende leven: Want / ghelijck ick elders/ ende nu meermael betoont hebbe/ Dit en is niet te segghen/ dat de woorden Christi gheestelijcker wijze moeten verstaen worden/ maer dat se vol lebens en kracht zijn.

Hy en heeft oock geene vastigheyt op die woorden Pauli 1. Cor. 10. Het broodt dat wy breken, is het niet de ghemeenschap des lichaems Christi: Want doot dit woordken / broodt, en moet niet nootdruftelijck broodt in substantie verstaen worden/ maer/ volgens de

de Hebreuwſche manere van ſpreken / alderley ſpijſe,
ghelijck Chriſtus oock ſeght Ioan. 6. Mijn vleech is
waerlijck ſpijſe.

Immers de Calviniſten. en ſijn niet machtigh ons
eenighe ſchrijftuer vooz te ſtellen daer geſeyt wort
dat Chriſtus in 't leſte abontmael aen ſijne diſcipe-
len gaf broodt ofte wijn in ſubſtantie, ofte een teeken
van ſijn lichaem of bloedt.

Ter contrarieren dat dit in gheender manieren
ſoo kan verſtaen worden blijkt upt de woorden
Chriſti, als hy ſprekende van 't lichaem / ſeyde: Ick
ghebe u dat lichaem 't welck vooz u ſal ober-ghe-
geben worden in de doodt; ende: Ick ghebe u
dat bloedt / 't welck vooz u ſal upt-geſtozt worden
aen 't kruys: Want hier upt ontſtaet dit onwe-
derleglich argument.

Chriſtus gaf aen ſijne Diſcipelen dat lichaem
't welck vooz hun ſoude hanghen aen 't kruys: Hy
gaf hun dat bloedt / 't welck vooz hun ſoude upt-
geſtozt worden aen 't kruys:

Maer aen 't kruys en heeft noch broodt gehan-
ghen / noch een teeken ſijns lichaems, maer ſijn lic-
haem ſelf in Weſen ende ſubſtantie: Wederom:
Aen 't kruys en is gheenen wijn upt-geſtozt/
noch teeken des bloedts / maer ſijn bloedt ſelve in
weſen ende ſubſtantie:

Ergo 't ghene Chriſtus gaf aen ſijne diſcipelen
en was gheen broodt noch wijn / 't en was gheen
teeken van ſijn lichaem of bloedt / maer 't was ſijn
lichamende bloet ſelve in Weſen ende ſubſtantie.

Indien de Calviniſten hier teghen ſegghen dat
Chriſtus ſijn lichaem en bloedt gaf in ſubſtantie /
maer gheestelijcker wiſe: Ick hebbe nu daerelijck
betoon dat ſe niet rene enckele ſchrijftuer-plaetſe
komen by-brengghen daer dit gheſeyt wort / ſoo
blijft dan ons voozſeyde argument in ſijn gheheel/
te weten dat Chriſtus, niet gheestelijcker, maer lic-
haemlijcker wiſe / gaf aen ſijne Diſcipelen het eppen
Weſen ende ſubſtantie van ſijn lichaem en bloedt
't welck s'anderdaeghs moeft hanghen / ende upt-
geſtozt

gheslozt worden aen 't Krupp.

Dit aldus nu ghestelt zijnde / bestuyte ick dare
upt/ten eersten dat Christus in 't leste aboutmael
sels een Soen offerande heeft gheoffert / ende ten
tweeden/dat dese gheene andere wesen en kan als
onse Misse.

Het eerste deel bewijse ick upt het Paesch-lam
van 't oude Testament / ende stelle dit argument:
Het eten van 't Paesch-lam by de Joden was eene
figuere van 't gene Christus dede in het leste About-
mael.

Maer het eten van 't Paesch-lam by de Joden
was eene offerande op ghedraghen aen Godt:

Ergo/ op dat de waerheyt passe op de figuere/
het ghene Christus dede in het leste Aboutmael/was
mede eene offerande op ghedraghen aen Godt.

Dat het Paesch-lam eene figuere was van 't
ghene Christus dede in het leste Aboutmael / blijkt
upt dese woorden van Paulus 1. Cor. 5. Christus onsen
Paeschen, is geoffert, laet ons dan samen eten de ongedee-
semde brooden van oprechtheyt, ende van waerheydt.

Hier bekenet den Dordrechtschen Bijbel N. 15. dat het
Paesch-lam een tecken ende figuere was van Christus ende
van sijne offerande: Ende al-hoe-wel den Bijbel dit
alleen schijnt te verstaen van de offerande des
Krupps / blijkt nochtans upt de woorden vanden
Apostel dat dit mede moet verstaen worden van
't ghene Christus dede in het Aboutmael: Want den
Apostel met dese woorden / laet ons saemen eten de
onghedeesemde brooden, spreekt op de ghewoonte die
de Joden moesten onderhouden in 't eten van Paesch-
lam, namelijk ghelijck den voozseyden Bijbel van
Dordrecht N. 16. wel seght: De Israëlitien moesten
haer seben daeghen lanck onthouden van gebee-
semde brooden: Dusst op desen tijdt hielt Christus
sijn aboutmael / soo siet dan Paulus hier op het A-
boutmael Christi: Soo hebben wy dan/ upt de ey-
ghen bekenentisse der Calvinisten dat het Paesch-
lam eene figuere was van Christi offerande / ende
upt den H. Paulus dat dit niet alleen en siet op het
krupp

krupp/ maer oock op het Abontmael / soo hebben
wij dan wt beyde dat het Paesch-lam eene figurere
was van 't ghene Christus dede in het Abontmael.

Wt blijkt noch voorzders wpt alle d'omstan-
digheiden van dese Godlycke actie.

1. Het Paesch-lam moest gheoffert worden op
den veerthenden dagh van de eerste maent on-
trent den about / ghelijcker staet *Exodi 12.* Dierick
op den selben tijdt heeft Christus in-ghestelt het Al-
derij Sacrament.

2. Het Paesch-lam wiert gheoffert tot ghebach-
tentisse van den dooz-ganck des Heeren / ende ber-
lossinghe der Israëlieten wpt het landt van Egypten.
ghelijck'er wederom staet *Exod. 12.* Het H. Sacra-
ment wiert in ghestelt tot ghebachtentisse van den
dooz-ganck / ofte doode onses Heeren / gelijk Paulus
seggt *1. Cor. 11.* hervolgens tot ghebachtentisse van
onse berlossinghe wpt de slavernij des duybels /
die s'anderdaeghs volkomenlijck moest wpt-ghe-
werckt worden.

3. Het Paesch lam wiert gheoffert om ghe-eten
te worden / ende ghelijck als eene vegg-spijse te zyn
voor d'Israëlieten : Het H. Sacrament is de waere
spijse van de ghelooftighen om te reysen naer 't he-
melich Vaderlandt.

4. Het Paesch-lam en mocht niet ghe-eten wor-
den / als van de ghene die besneden en supber wa-
ren / ende nergens anders als te Jerusalem : Het H.
Sacrament en magh van niemant ghenut wor-
den als van de ghene die ghedoopt ende supber
van herten zyn / ende nergens anders als in 't
ghesestelijck Jerusalem, dat is / in de H. Kercke.

5. Den vader des huysghesins liet eenen beker /
naer 't eten van 't Paesch-lam / vont gaen door de
handen der gassen / die dan allegaer daer wpt
drancken / ghelijck dat den Dordrechtchen Bisshel
bekent op *Luc. 22. 17.* 't selve dede Christus in sijn Ab-
ontmael.

6. 't is het gheboelen bande vooznaemste H.
Vaders dat het Paesch-lam eene opzichte figurere
gheweest

gheweest is van het Abontmael Christi.

Nu is de questie of het Paeschlam oock eene offerande gheweest is: Dit blijkt soo klaer als den dach uyt de schryftuere: Want *Exodi 12.* woert het eene offerande ghenoemt / ende wederom *Num. 9. v. 7.* De offerande des Heeren.

Oyt al het ghene dat ick tot noch toe betoont hebbe / maect ick dit besluyt: 't is seker dat de waerheyt moet passen op de figure. Het Paeschlam / ghelijck nu betwefen is / was eene figure van 't ghene Christus dede in het leste Abontmael ende het ghene hy hier dede was de waerheyt/oste verbollinghe van de figure: Het Paeschlam was eene oprechte offerande / of sacrificie / ergo de waerheyt / dat is / het ghene Christus dede in het leste Abontmael / was eene oprechte offerande / of sacrificie.

Dit leste besluyt maect ick noch vaster uyt andere schryftuer-plaetsen. *Exodi 24. 8.* woert een verbondt ghesloten tusschen Godt ende de Israëlieten, 'welck bevesticht wiert dooz een sacrificie / ende dooz het besproepen van bloedt / met dese woorden: Dit is het bloet des testaments, ofte verbonts 'welck Godt met v. l. ghemaect heeft.

Bpkang de selve wroozden / volgens *Matth. 26.* gespruyckte Christus in 't abontmael / segghende: Dit is mijn bloet des nieuwen Testaments: of ghelijck *Lucas 22.* seght: desen beker is het nieuw testament in mijnen bloede.

Hier uyt besluyt ick met den H. Paulus *Hebr. 9.* dat het besprenghen des bloets in het oude testament / een booz-beelt was van het bloet Christi in 't nieuw testament / 'welck oock den Woordrechtelichen Bybel op dese plaetse *Num. 18.* bekent met dese woorden / dat het besprenghen des bloets eene schaduwe en voorbeelt was van het vergieten des bloets Christi.

Ter ick nu mijne slot-reden maecte / moet ick wijs-loopsich betoonen dat Christus een testament heeft ghemaect / niet een het Krups ghelijck de

Calvinillen segghen / maer in het leste Abontmael.

Dit bewijse ick uyt alle d'omstandigheden van een
oprecht testament / de welke hier passen niet op
kruys / maer op het Abontmael.

1. Den h. Apostel Paulus *Hebr. 9.* seght / dat Chri-
stus het nieuw testament dooz sijne doode aen 's
kruys / heeft bevesticht, soo moest dan het testament
te bozen ghemaect sijn / want niets en kan be-
vesticht worden, het ghene noch niet en is.

2. Die een testament maect is ghe woon pers te
beloben en achter te laten aen sekere ende besonde-
re personen die in 't testament nytgedrukt staen:
Aen 't kruys en heeft Christus niet met allen be-
looft als het Paradijs aen den moordenaer / ende
niet achterghelaten als dat hy de h. Maghet tot
moeder gaf aen Joannes, ende aen haer / Joannes tot
sone / welck altemael het Nieuw testament eygent-
lijck niet en raecht: Maer in het Abontmael heeft
hy beloofte verghiffnisse der sonden, t'welck eyghent-
lijck eene belofte is dooz het nieuw testament / ghe-
lijck den Propheet Ieremias seght *Cap. 31.* Hy heeft
oock sijne erfghenamen ghenoemt / te weten / sij-
ne discipelen / ende alle ghelooftighen / als hy sey-
de: Dit bloedt wort uyt ghestoxt voor v. l. ende
voor vele.

3. Die een testament maect / gheblede aen sij-
ne erfghenamen dat sy het selve souden in 't werck
legghen / ofte volbrēghen: Niet sulcx en heeft
Christus ghedaen aen het kruys / maer wel in het
Abontmael / segghende tot sijne discipelen: Doer
dat tot mijnder ghedachtenisse.

4. Die een testament maect geeft met uytzue-
kerlijcke woorzen te kennen dat hy een maect:
Christus en heeft niet een enkel woorzt ghesproken
aen 't kruys van een testament te maeken: Maer
in het Abontmael heeft hy uytzuekerlijck gesepdt:
Dit is mijn bloedt het nieuw testament, eben ghelijck
Moyses eertijds ghesepdt hadde: Dit is het bloedt des
testaments, te weten van 't oude.

5. Daer moet in alle testamenten een publijck
in.

instrument ghemaeckt worden / het welke een
aluydt-duerende kracht hebbe om het testament
aan de erfghenamen te konnen toe-eyghenen. Niet
sulcx en heeft Christus wederom ghedaen aan het
krups; maer in het Aboutmael heeft hy een pu-
blyck instrument daer van ghemaeckt / te weten /
de instellinghe van het Alderh. Sacrament voer
het welke sijn testament toe-ghceyghen wort aan
sijne erfghenamen.

Dijcht dan dat Christus in 't leste Aboutmael sijn
testament heeft ghemaeckt / ende het selve / ghe-
lyck Paulus seght / alleen heeft bevesticht aan 't krups /
ende dat het oude testament ofte verbont / 't welck
Exodi 24. tusschen Gode ende de Isracliten ghesloten
wiert / eene figure was van het Nieuwe dat
Christus maecte in het Aboutmael.

Du maect sck mijn argument om te toonen dat
Christus een sacrificie ghedaen heeft als hy het h.
Sacrament instelde.

1. De waerheyt moet passen op de figuren: Het
bloedt des ouden testaments *Exod. 24.* was de figure
/ ende het bloedt des nieuwen testaments is de
waerheyt / soo moet dan het bloedt des nieuwen
testaments passen op het bloedt van het oude tes-
tament.

Maer dit bloedt / met het welke Moyses alles
besproeyde / was het bloedt van een waerachtige
offerande / of sacrificie / ergo het bloedt van het
nieuwe testament daer Christus van spreekt in het
leste Aboutmael / is mede het bloet van een waer-
achtige offerande / of sacrificie / niet van het
krups / want daer en maecte Christus sijn testa-
ment niet / ghelyck nu bewesen is / ergo een sacri-
fice 't welck hy dede in 't leste aboutmael / daer hy
hy sijn testament maecte.

Du coone sck uyt de woorden Christi, als se ghe-
nomen worden voer den toekomenden tijdt ende
uyt de verklaringhen der Calvinisten, dat dit sacri-
fice een versoen-offerande getaeft is: Christus seyder
Dit is mijn lichaem 't welck voor y. l. sal overghegeuen
worden

worden in de doot: Ende: Dit is mijn bloedt, 't welck
voor v. l. sal uytghestort worden aen 't kruys: Dit lie-
chaem / segghende / Neemt ende eedt, ende dat bloet/
segghende / Drinkt alle, gaf hy aen sijne discipelen/
do gaf hy hun dan het selve lichaem dat moest
hanghen aen 't kruys / ende het selve bloedt dat
moest uytghestort worden.

Daer door het sterben van sijn lichaem / ende
vergiefs sijn bloets aē het kruys / dede Christus een
sacrisfice door de menschen tot vergiffenis der
sonden: Ergo het sacrisfice dat hy dede in het N.
wantmael / aengesien dat hy daer het selve lichaem
en bloet gaf 't welck moest hanghen ende upges-
toort worden aen 't kruys / was een sacrisfice tot
vergifenis der sonden / ergo 't was een sacrisfice
van versoeninghe: Want het was het selve sacrisfice
in substantie met het sacrisfice des kruys / al-hoe-
wel verscheyden in de Wijse van offeren.

Niet ō belaste Christus aen sijnne discipelen ende
haere successors dat sy het selve sonden doen het
welck hy ghedaen hadde: Hy hadde / soo nu meer-
mael bewesen is / een sacrisfice ghedaen van dat lie-
chaem 't welck moest sterben / ende van dat bloet/
welck moest vergoten worden aen 't kruys / soo
belaste hy dan aen sijnne discipelen / ende haere suc-
cessors dat sy een sacrisfice sonden doen van sijn
lichaem 't welck moest sterben / ende van sijn bloet/
t welck moest vergoten worden aen 't kruys / soo
belaste hy hun dan een sacrisfice te doen sijnde het
selve in substantie met het sacrisfice des kruys / al-
hoe wel verscheyden in de maniere van offeren: dit
sacrisfice des kruys was in substantie een ver-
sien-offerande / soo belaste dan Christus aen sijnne
discipelen een versoen-offerande te doen in substan-
tie.

Deze offerande en kan niet wesen het Nacht-
mael der Calvinisten, noch van eenighe andere Sec-
taristen; want sy verwerten alle soodanighe
offerande / 't en kan soek niet sijn onse Commu-
nie / ghelyck hier vozen bewesen is / soo moet her
dan

dan noot saekelijck sijn onse Messe: Want volgheng
het ghehode Christi hier wort alles gedaen 't welck
Christus aen sijne discipelen in 't Abontmael belast
heeft te doen gelijck hy selve gedaen hadde/ soo als
blijckt uyt sijne eygen woorden ende de beklarin-
ghen bande Sectarisen self/ volghit dan dat onse
Messe eene verloro-offerande is de welke aen Godt
opghedraghen wort tot vergiffnisse der sonden.

Dit is oock het algheemen gheborlen gheweest
van de oude kercke van de hier eerste hondert jaer-
zen (die de Sectarisen self voor oprecht ende recht-
sinnigh houden) ghelijck blijckt uyt de leeraer
van die eenwen.

1. Jude Liturgie ofte Messe van den H. Jacobus
Apostel / die nu menighe hondert jaeren daer
voor is ghehouden gheweest / ende alleen bande
Sectarisen op onse leste tijden / in 't gheheel wordt
verworpen / spreect den Apostel aldus: Wy offer-
en u, o Godt! dit onbloedigh sacrificie voor onse, ende
d'onwetentheden des volckx.

2. Justinus, een discipel bande Apostelen in *Dialogo
cum Tryphone*. Seght dat het Sacrificie van een
hoep/ de welke in 't oude testament opghoeffert
wiltert voor de welaetsche / eene figure was van 't
Ederh. Sacrament 't welck, seyt hy/ geoffert wort voor
de suiveringhe der sonden.

3. Origenes: *Hom. 13. in Levitic*. Naer dat hy de
woorden Christi voor-ghestelt hadde / mer de welke
hy seude tot sijne discipelen: Dit, seyt hy / is de
ghedachtenisse, die Godt versoent met de menschen.

4. Den H. Athanasius *Seren. de defunctis*, seyt hy den
H. Damascenus *Orat de defunctis*. Het offeren van de onblo-
dighe offerande, is versoepinghe.

5. Den H. Basilius in sijne Liturgie spreect dit ge-
bedt: Heere! maeckt ons weerdigh dat wy met een suyer
hert moghen staen voor uw' aensicht, ende dit eerverdigh
sacrificie op-offeren om onse sonden uyt te wilschen.

6. Den H. Cyrillus Hierosolymitanus *Catech. Mystag.*
noemt het H. Sacrament eene offerande van verbe-
ringhe.

inghe; en dan doeght'er hy by : Wy offeren Christus voor onse sonden ghedoodt, op dat wy hem met ons verhoenen.

7. Den H. Chrystomus *Lib. 6. de Sacerdotio*: Den Priester, seyt hy / is als eenen ghesant die voor de heele vereelt spreekt, hy is eenen voorbidder by Godt, op dat wy versoent worde over de sonden, niet alleen van alle de menschen die leven, maer oock die overleden sijn.

8. Den H. Damascenus *Lib. 4. cap. 14.* seght dat dooz ons sacrificie de sonden ghesupbert worden.

Dit is het gheboelen van de Oultse Griekse baders ghewerst / met de welke oock de Latynsche over-een komen.

1. Den H. Cyprianus *Serm. de Cana*: Seght dat het Sacrament een brandt-offer is om de boosheden te lijveren.

2. Den H. Ambrosius *lib. 1. de offic. Cap. 48.* sprekende van dese selbe materie: Christus, seyt hy / offer sijn selven als Priester, op dat hy onse sonden verghewe.

3. Den H. Hieronymus *In cap. 1. Epist ad Titum.* spreekt in deser voeghen: Ik saeken dat men aen de vrouwen ghebiedt dat se sich van haere vrouwen souden onthouden, als se moeten bidden, wat sal men segghen van eenen Bisschop, die alle daeghen onbevleekte offeranden moet offeren voor sijne sonden, ende voor die van het volck?

4. Den H. Augustinus *Quest. 57. in Levit.* In vele sacrificies, seyt hy / van t'oude testament, de welke voor de sonden wierden gheoffert, wiert ons eenich sacrificie beteekent, in 't welke waerachtighe verghiffenisse der sonden gheschiedt.

Item *Lib. 20 de Civit. Dei*: Seght hy dat in de Kercke het sacrificie vooz de sonden gheoffert wort tot den dach des oordeels / ende niet voozder / om dat'er naer dien dach niemandt sal sijn / aen den welken de sonden konnen vergheben worden.

Item *Lib. 1. contra Crescon. Cap. 25.* noemt hy ons sacrificie / het eenich sacrificie vooz onse saligheid.

Doeght

Doecht hier noch by den H. Gregorius Magnus
Lib. 4. Dialogor. Cap. 58. Dese offerande, sey t hy/ verloft
besonderlijck de ziele van de eeuwige verdoemenisse.

6, *Den Cerw. Beda Lib. 4. Hist. cap. 22.* seght: Die
sacrificie heeft kracht tot eeuwige verlossinghe van ziel
ende lichaem.

FINIS.